
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.14(477)

Пономаренко Алла Василівна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-6271-4485

ОКРЕМІ ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ ПОКАЗАНЬ З ЧУЖИХ СЛІВ ДОКАЗОМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню окремих правових проблем визнання показань з чужих слів доказом у кримінальному процесі України. Проаналізовано правові норми, якими регулюється інститут показань з чужих слів, з метою виявлення колізій та неузгодженостей. Встановлено, що в КПК України відсутня норма, яка б визначала, за якими критеріями слідчий має оцінити показання з чужих слів як доказ з погляду належності, допустимості, достовірності. Сформульовано пропозиції з удосконалення порядку визнання показань з чужих слів доказом.

Ключові слова: показання з чужих слів, докази, досудове провадження, свідок, оцінка доказу, судове засідання.

Постановка проблеми. Оновлення вітчизняного кримінального процесуального законодавства та реформа кримінальної юстиції змінили підходи до розуміння доказів і доказування у кримінальному процесі. Так, у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) з'явилося нове процесуальне джерело доказів – показання з чужих слів. Цей інститут є новим для нашої правової системи, однак він досить давно використовується у кримінальному процесі багатьох зарубіжних демократичних країн. Можливість його використання зумовлена євроінтеграційними процесами в Україні, що вимагає від законодавця створення такого правового механізму, який, з одного боку, забезпечить практичне використання показань з чужих слів у кримінальному провадженні із дотриманням вимог належності та допустимості, а з іншого – гарантуватиме захист прав, свобод і законних інтересів особи від зловживань з боку правоохоронних органів та суду.

Водночас законодавча новела критично сприймається окремими науковцями, слідчими, прокурорами та суддями, оскільки на практиці виникає чимало спорів

© Ponomarenko Alla, 2020

щодо можливого визнання певних показань доказом. Зазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблем визнання показань з чужих слів допустимими доказами у кримінальному процесі України займалися такі вчені, як: В. Король, Г. Крет, В. Лушпієнко, А. Ляш, О. Острійчук, Л. Омельчук, А. Панова, О. Переверза, Т. Садова, Н. Скідан, Н. Смитюх, О. Точилівський, І. Чернега та інші. Незважаючи на окремі наукові розробки вчених, досі залишається багато невирішених правових питань щодо використання в кримінальному провадженні показань з чужих слів, що і стало предметом цього наукового пошуку.

Метою статті є висвітлення окремих правових проблем, які виникають під час визнання показань з чужих слів доказом у кримінальному процесі України, а також надання пропозицій щодо їх вирішення з урахуванням нових вимог кримінального процесуального законодавства.

Виклад основного матеріалу. Найпоширенішим джерелом доказів, що використовується у кримінальному процесі, є показання учасників кримінального провадження, на основі яких встановлюються обставини кримінального правопорушення, що підлягають доказуванню. За загальним правилом особа дає показання лише щодо фактів, які вона сприймала особисто. Водночас запровадження в Україні інституту показань з чужих слів сприяло встановленню виключення із загального правила допиту учасників кримінального провадження.

Відповідно до статті 97 КПК України, показаннями з чужих слів є висловлювання, здійснене в усній, письмовій або іншій формі щодо певного факту, яке ґрунтується на поясненні іншої особи. Тобто мова йде про твердження існування факту, який особа не сприймала особисто, а дізналася про нього зі слів іншої особи. Ми поділяємо думку В. І. Точилівського, який вважає, що із цього законодавчого визначення не зрозуміло чи охоплює поняття показання з чужих слів такі види доказів, як:

а) показання в суді свідка про зміст документа, який він вивчав, але не є його автором.

Якщо такі показання допускаються, то виникає питання приймати як доказ (по завершенню допиту) тільки показання свідка про документ або показання разом з документом;

б) показання в суді експерта-криміналіста з приводу документа, який він досліджував (наприклад, на предмет можливої підробки), але не є його автором;

в) представлені через свідків у суді “бізнес документи” (платіжки, контракти тощо), автори яких не викликаються як свідки;

г) представлені через свідків у суді письмові висновки експертів, які не викликаються до суду в якості свідків, тощо [1].

Окремо звертаємо увагу на те, що в конструкції статті 97 КПК України акцент робиться на форму заяви особи, яка дає показання в суді (усна чи письмова), але не особи, на чие твердження посилається свідок. Наразі при вирішенні питання щодо того, чи є показання, в яких передаються висловлення іншої особи,

показаннями з чужих слів у значенні статті 97 КПК України, Верховним Судом висловлено позицію, що в такому випадку необхідно встановити, чи надаються або використовуються ці висловлювання іншої особи для доведення існування того факту, про який ідеться в цьому переданому висловлюванні.

При цьому Верховний Суд зазначив, що показання, які містять висловлювання іншої особи, надані з іншою метою, наприклад, для доведення того, що інша особа висловилася саме так за певних обставин, не можуть вважатися показаннями з чужих слів відповідно до статті 97 КПК України, оскільки у такому разі вони є повідомленням про факт висловлювання, який свідок безпосередньо спостерігав [2].

Відповідно до положень статті 97 КПК України, правом визнання показань з чужих слів доказом наділений суд. На переконання деяких авторів, визнання показань з чужих слів допустимими доказами є дискреційним повноваженням суду, ані слідчий, ані прокурор таким повноваженням не наділені [3]. Натомість інші автори, думку яких ми поділяємо, зазначають, що незважаючи на те, що правом визначення таких доказів допустимими наділений лише суд, це не означає, що збирати такі показання не дозволяється на стадії досудового розслідування [4, с. 264].

У КПК України визначено, що слідчому, прокурору під час досудового розслідування надається право викликати особу для допиту з метою отримання показань, які мають значення для кримінального провадження (стаття 133). Водночас, згідно з частиною четвертою статті 95 КПК України, суд може обґрунтувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання або отриманих у порядку, передбаченому статтею 225 КПК України, і суд не вправі обґрунтувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них. У такому разі деякі вчені слушно ставлять запитання: “Для чого тоді взагалі отримувати такі пояснення чи здійснювати допити осіб на досудовому слідстві, якщо вони не є доказами і на них не можна посилатись? І чому отримані під час обшуку на досудовому слідстві речові докази є доказами (суд не може ж безпосередньо сам здійснювати обшук), а показання свідків будуть доказами тільки ті, які отримані судом. Така “нова теорія доказів” не витримує критики, хоча б з огляду на знову ж таки “нову концепцію спрощеного судового розгляду”, коли суд може розглядати справу без судового слідства, а, отже, і безпосереднього допиту свідків та сприйняття даних ними показань” [5, с. 113].

Вважаємо, що слідчі, прокурори на рівні із суддями відіграють важливу роль у визнанні показання з чужих слів допустимим доказом, адже під час збору доказів на стадії досудового розслідування, зокрема показань, їх оцінка з погляду належності, допустимості, достовірності, у першу чергу, здійснюється слідчим та прокурором, а уже потім – суддями.

У деяких випадках слідчий просто не може обійтися без показань із чужих слів. Особливо це актуально на початку досудового розслідування, коли ще не встановлені усі свідки кримінального правопорушення, не проведено низки слідчих

дій, наявні певні причини (смерть, тяжкі травми учасників кримінального провадження тощо), які унеможливають їх допит, а слідчому на цьому етапі необхідно прийняти низку процесуальних рішень по кримінальному провадженню, зокрема обрати запобіжний захід підозрюваному, призначити експертизи, провести слідчі дії тощо. Наприклад, потерпілий на питання лікаря швидкої допомоги, який прибув на виклик за фактом спричинення особі тяжких тілесних ушкоджень, називає особу, яка заподіяла йому ці ушкодження, і згодом помирає. У цьому разі, коли первинний доказ втрачений і його неможливо отримати, пояснення лікаря про існування факту, який особа не сприймала особисто, а дізналася про нього зі слів іншої особи, має велике значення для встановлення істини.

Значимість показань з чужих слів дає додаткову та єдину можливість суду встановити істотні обставини для кримінального провадження. Водночас Л.В. Гаврилюк слушно звертає увагу на те, що у КПК України відсутня норма, яка б визначала критерії, за якими слідчий має оцінити показання з чужих слів як доказ з показу належності, допустимості, достовірності [6, с. 127]. Вважаємо, що така законодавча прогалина негативно відображається на прийнятті слідчим та/або прокурором відповідного процесуального рішення. У зв'язку з цим слушною є пропозиція Л.В. Гаврилюк щодо необхідності доповнення КПК України положеннями щодо умов та підстав використання слідчим показань з чужих слів як доказ при прийнятті ним процесуальних рішень [6, с. 127]. На нашу думку, запропоновані зміни є досить доречними та актуальними.

Окремо звертаємо увагу на зміст частини другої статті 97 КПК України, згідно з якою суд має право визнати допустимим показання із чужих слів, незалежно від можливості допитати особу, яка надала первинні пояснення. Виходячи із логіки законодавця, суд може визнати показання з чужих слів допустимим доказом навіть тоді, коли у нього є можливість допитати особу, що надала первинні пояснення з приводу того чи іншого факту або обставин, які мають значення для кримінального провадження. Таке положення порушує одну із основних засад кримінального судочинства – безпосередність дослідження показань, речей і документів, нормативний зміст якої покладає на суд обов'язок безпосередньо дослідити відомості, що містяться в поясненнях особи, на які посилається допитаний на досудовому слідстві чи в судовому засіданні свідок чи потерпілий. Як аргументовано стверджує А.П. Буценко, якщо особа, яка давала первинні пояснення в суді, допитана, то використання показань, що переказують її показання, за цим правилом є недопустимим [7].

Відповідно до частини третьої статті 97 КПК України суд має право визнати неможливим допит особи, якщо вона:

- 1) відсутня під час судового засідання внаслідок смерті або через тяжку фізичну чи психічну хворобу;
- 2) відмовляється давати показання в судовому засіданні, не підкоряючись вимозі суду дати показання;
- 3) не прибуває на виклик до суду, а її місцезнаходження не було встановлено шляхом проведення необхідних заходів розшуку;

4) перебуває за кордоном та відмовляється давати показання.

На наше переконання, положення пунктів 2, 4 мають бути виключені з КПК України, так як особа може у будь-який час відмовитися від надання показань, у тому числі виїхавши за кордон, і у такий спосіб перешкодити встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення. У такий спосіб фактично стимулюється правовий нігілізм, безкарність та корупція.

З цього приводу О. Баганець слушно зауважує: “Хіба у суду відсутні надані йому повноваження для впливу на особу, яка відмовляється давати показання в суді? Якщо ці дві “причини” будуть наявними об’єктивно, то це має бути проблемою слідчого і прокурора, які не змогли довести висунуту особі підозру, належними і допустимими доказами [8].

Однією з поважних причин, через яку особа не може з’явитися до суду і надати показання – це страх чи небезпека її здоров’ю, життю, свободі тощо. На нашу думку, така причина може бути обґрунтованою підставою для відмови від надання показань, однак законодавець зобов’язаний розробити ефективні організаційно-правові механізми захисту таких осіб. У зв’язку з цим, вважаємо за доцільне пункти 2, 4 частини третьої статті 97 КПК України виключити.

Досить часто потреба у використанні показань з чужих слів виникає у випадках, коли особа, яка надала первинні дані, тяжко хвора чи померла. Тому такі показання мають бути підтверджені іншими допустимими доказами, зібраними у кримінальному провадженні. Згідно з частиною шостою статті 97 КПК України, показання з чужих слів не може бути допустимим доказом факту чи обставин, на доведення яких вони надані, якщо показання не підтверджується іншими доказами, визнаними допустимими.

Так, у кримінальному провадженні за частиною другою статті 307 Кримінального кодексу України суд не визнав допустимим доказом показання з чужих слів свідків, оскільки вони не можуть бути використані на доведення самого твердження про збут наркотичних засобів під час оперативних закупок, оскільки вони не були безпосередніми очевидцями цих подій, а про вказане їм відомо лише з чужих слів – пояснень під час оперативних закупок [9].

У будь-якому випадку причина неявки свідка до суду має з’ясовуватися судом за участю сторін до того, як оголошуються показання цього свідка. Без з’ясування цих причин оголошення показань буде визнаватися необґрунтованим.

Наголошуємо, що згідно з підпунктом “d” пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 року, кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має право допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення.

Європейський суд з прав людини зазначив, що ці положення є втіленням принципу, згідно з яким до засудження обвинуваченого всі докази мають бути пред’явлені за його присутності у відкритому судовому засіданні для забезпечення змагальності процесу (пункт 103, рішення у справі “Шачашвілі проти Німеччини”) [10].

За юридичною позицією Європейського суду з прав людини у випадках, коли свідки обвинувачення не з’являються у судові засідання, то надані ними

раніше показання можуть бути визнані допустимими доказами виключно у разі проведення судом так званого “триетапного аналізу”. Суд має розглянути:

- чи були достатні підстави неявки свідка та, відповідно, допустимості неперевіраних показань свідка, який не з’явився у судові засідання, як доказу;
- чи були докази, отримані від свідка, який не з’явився у судові засідання, єдиною та вирішальною підставою для засудження підсудного;
- чи мали місце достатні урівноважуючі фактори, зокрема надійні процесуальні гарантії, здатні компенсувати недоліки, з якими зіткнулася сторона захисту у зв’язку з допустимістю неперевіраних доказів, і забезпечити загальну справедливість судового розгляду.

Навіть за відсутності достатніх підстав неявки свідка у судові засідання суд все одно має з’ясувати, чи були показання свідка єдиним або вирішальним доказом для засудження заявника, та чи були наявні достатні урівноважуючі фактори, здатні забезпечити справедливу належну та чітку оцінку достовірності такого доказу [11].

Наведене дає підстави стверджувати, що вироблений Європейським судом з прав людини алгоритм оцінки показань з чужих слів є досить вагомим фактором справедливого судового розгляду. З огляду на це, вважаємо, що така оцінка доказів має широко використовуватися вітчизняними судами під час розгляду кримінальних проваджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Точилковский В.И.* Определение “показаний с чужих слов” (hearsay) в новом УПК Украины. URL: <http://interjustice.blogspot.com/2012/12/hearsay.html> (дата звернення: 25.11.2020).
2. Постанова Верховного Суду України від 19.11.2019, справа № 441/845/17, провадження № 51-8328км18. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/85934761?fbclid=IwAR35qetlrA36E_rB37ktT1jYb7NmAnLorTT5aZofj8C5k5wYDWQ-imemtd4 (дата звернення: 25.11.2020).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практ. коментар/ відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. Х.: Одиссей, 2013. 1104 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/КПК-komentar.pdf> (дата звернення: 25.11.2020).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практ. коментар / за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. *Антонов К.В., Сачко О.В., Тертишник В.М., Уваров В.Г.* Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / за заг. ред. д.ю.н, професора В.М. Тертишника. К.: Алерта, 2015. 293 с.
6. *Гаверилук Л.В.* Сучасний рух науки: тези доп. XI міжнародної науково-практ. інтернет-конференції, 8–9 жовтня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 1. 440 с.
7. Окрема думка судді Буценка А.П від 05.06.2018 у провадженні № 51-2329км18 (справа № 360/1378/16-к). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74777453> (дата звернення: 25.11.2020).
8. *Баганець О.* Покази з чужих слів – новела КПК, 2012, яка сприятиме притягненню до кримінальної відповідальності завідомо невинних осіб. URL: <http://www.baganets.com/blogs-baganets/-pokazi-z-chuzhih-sl-v-novela-kpk-2012-j.html> (дата звернення: 25.11.2020).
9. Вирок Кіровського районного суду м. Кіровограда від 30.10.2018 (справа № 404/431/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77481133> (дата звернення: 25.11.2020).
10. SCHATSCHASCHWILI v. GERMANY Application no. 9154/10. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-159566"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) (дата звернення: 25.11.2020).
11. Справа “Сітневський та Чайковський проти України” (заяви № 48016/06 та № 7817/07). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b91#Text (дата звернення: 25.11.2020).

REFERENCES

1. *Tochylovskiy, V.Y.* Opredelenye “pokazanyi s chuzhykh slov” (hearsay) v novom UPK Ukrainy. “Definition of Hearsay in the New Criminal Procedure Code of Ukraine”. URL: [URL:http://interjustice.blogspot.com/2012/12/hearsay.html](http://interjustice.blogspot.com/2012/12/hearsay.html) (Date of Application: 25.11.2020) [in Russian].
2. Resolution of the Supreme Court of Ukraine of November 19, 2019, case № 441/845/17, proceedings № 51-8328km18. URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/85934761?fbclid=IwAR35qetlrA36E_rB37ktT1jYb7HmAnLorTT5aZofj8C5k5wYDWQ-imemtd4 (Date of Application: 25.11.2020) [in Ukrainian].
3. Kryminalnyi procesualnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyi komentar. Criminal Procedure Code of Ukraine: scientific practical comment / eds S.V. Kivalov, S.M. Mishchenko, V.Yu. Zakharchenko. H.: Odyssey, 2013. 1104 p. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/KPK-komentar.pdf> (Date of Application: 25.11.2020) [in Russian].
4. Kryminalnyi procesualnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar. Criminal Procedure Code of Ukraine: scientific practical comment / for general ed. V.G. Honcharenko, V.T. Nor, M.E. Shumylo. K.: Justinian, 2012. 1224 p. [in Ukrainian].
5. *Antonov, K.V., Sachko, O.V., Tertyshnyk, V.M., Uvarov, V.G.* (2015) Teoriya dokaziv. “Theory of Evidence”: a textbook for students of law schools / for general ed. Ph.D., Professor V.M. Tertyshnyk. K.: Alerta. 293 p. [in Ukrainian].
6. *Gavrylyuk, L.V.* (2020) Suchasnyi rukh nauky. “The Modern Movement of Science”: theses of XI International Scientific Practical Internet conference, October 8–9, 2020, Dnipro, 2020. Vol. 1. 440 p. [in Ukrainian].
7. Okrema dumka suddi Bushhenka A.P vid 05.06.2018 r. u provadzhenni № 51-2329km18 (sprava № 360/1378/16-k). Separate opinion of Judge A.P. Bushchenko dated 05.06.2018 in the proceedings No 51-2329km18 (Case No 360/1378/16-k). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74777453> (Date of Application: 25.11.2020) [in Ukrainian].
8. *Baganecz, O.* Pokazy z chuzhykh sliv – novela KPK, 2012, yaka spryiatyme prytyagnennyyu do kryminalnoyi vidpovidalnosti zavidomo nevyynykh osib. “Screenings from Other People’s Words – a Short Story of the CCP, 2012, Which Will Help to Prosecute Notoriously Innocent People”. URL: <http://www.baganets.com/blogs-baganets/-pokazi-z-chuzhih-sl-v-novela-kpk-2012-j.html> (Date of Application: 25.11.2020) [in Ukrainian].
9. Vyrok Kirovs'kogo rajonnogo sudu m. Kyrovogradu vid 30.10.2018 roku (sprava № 404/431/18). Judgment of the Kirov District Court of Kirovohrad of 30.10.2018 (case No 404/431/18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77481133> (Date of Application: 25.11.2020) [in Ukrainian].
10. SChATSchASChWILI v. GERMANY Application no. 9154/10. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-159566"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{) [in English].
11. Sprava “Sitnevskiy ta Chajkovskiy proty Ukrainy” (Zayavy’ № 48016/06 ta № 7817/07). Case of Sitnevsky and Tchaikovsky in Ukraine (Applications No 48016/06 and No 7817/07). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b91#Text (Date of Application: 25.11.2020) [in Ukrainian] [in Ukrainian].

UDC 343.14(477)

Ponomarenko Alla,
Candidate of Juridical Sciences,
senior researcher, Leading researcher of the
State Research Institute MIA
Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-6271-4485

**CERTAIN LEGAL PROBLEMS OF RECOGNITION OF TESTIMONY FROM
FOREIGN WORDS AS EVIDENCE IN THE CRIMINAL PROCESS OF
UKRAINE**

Paper is devoted to the study of certain legal problems of recognizing testimony from other people’s words as evidence in the criminal process of Ukraine. The legal

© Ponomarenko Alla, 2020

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2020.4\(50\).24](https://doi.org/10.36486/np.2020.4(50).24)

Issue 4(50) 2020

<http://naukaipravoohorona.com/>

norms, which regulate the institute of testimony from other people's words, are analyzed in order to identify conflicts and inconsistencies.

Attention is drawn to the fact that in the construction of Article 97 of the CPC of Ukraine the emphasis is on the form of the statement of the person who testifies in court (oral or written), but not the person to whose statement the witness refers.

It is believed that investigators, prosecutors on a par with judges play an important role in recognizing the testimony of others as admissible evidence, because when collecting evidence at the stage of pre-trial investigation, in particular testimony, their assessment in terms of relevance, admissibility, reliability, first of all, carried out by the investigator and the prosecutor, and only then by the judges.

Attention is drawn to the fact that the CPC of Ukraine does not have a norm that would determine the criteria by which the investigator must evaluate the testimony from other people's words as evidence in terms of belonging, admissibility, reliability. Such a legislative gap is negatively reflected in the decision of the investigator and / or prosecutor. In this regard, there is a need to supplement the CPC of Ukraine with provisions on the conditions and grounds for the use by investigators of testimony from others as evidence as evidence in making procedural decisions.

In accordance with the third part of Article 97 of the CPC of Ukraine, the court has the right to declare it impossible to interrogate a person in the cases provided. It is considered that the provisions of paragraphs 2 and 4 of this article should be excluded from the CPC of Ukraine, as a person may at any time refuse to testify, including going abroad, and thus prevent the establishment of the circumstances of a criminal offense. In this way, legal nihilism, impunity and corruption are actually encouraged.

According to the legal position of the European Court of Human Rights, in cases where prosecution witnesses do not appear in court, their previous testimony can be considered admissible evidence only if the court conducts a so-called "three-stage analysis".

The above mentioned gives grounds to claim that the algorithm developed by the European Court of Human Rights for the evaluation of testimony from others' words is a very important factor in a fair trial. In view of this, we believe that such an assessment of the evidence should be widely used by domestic courts in criminal proceedings.

Keywords: testimony from other people's words, evidence, pre-trial proceedings, witness, evaluation of evidence, court session.

Отримано 27.11.2020